

***Бій під
КРУТАМИ***

Дата: 29 січня 1918 р.

Місце: Поблизу селища Крути
Ніжинського району

Результат: Перемога Радянської Росії

На похороні у Києві біля Аскольдової могили президент Михайло Грушевський назвав юнаків, які загинули в нерівній боротьбі, героями, а поет Павло Тичина присвятив героїчному вчинку вірш. Десятиліттями історія битви або замовчувалась, або обростала міфами і вигадками, як у закордонній, так і у вітчизняній історіографії. Лише згодом, у 2006 році на місці битви встановлено пам'ятник і у 80-ті роковини битви монетним двором випущено в обіг пам'ятну гривню.

*Пам'ятна монета номіналом у 2 гривні,
присвячена Битві під Крутами.*

Володимир Винниченко у своїй книзі «Відродження нації»:

«...Це була війна впливом... Наш вплив був менший. Він був уже остільки малий, що ми з великими труднощами могли скласти якісь невеличкі більш-менш дисципліновані частини й висилати їх проти більшовиків. Більшовики, правда, теж не мали великих дисциплінованих частин, але їхня перевага була в тому, що всі наші широкі маси солдатства не ставили їм ніякого опору або навіть переходили на їхній бік, що майже все робітництво кожного міста ставало за ними; що в селах сільська біднота явно була більшовицька; що, словом, величезна більшість самого українського населення була проти нас.

Єдиною активною мілітарною нашою силою була наша інтелігентна молодь і частина національно-свідомого робітництва, яке гаряче стояло за українську державність, розуміючи за нами ту державність так само, як і ми її розуміли»...

Битва під Крутами

Українсько-радянська війна 1917—1921рр.

Сторони

УНР

Радянська Росія

Командувачі

Аверкій Гончаренко

Михайло Муравйов

Військові сили

близько 500

Загін Вільного Козацтва армії
УНР,
Помічний студентський
курінь

близько 4000

Загін петроградських і
московських
червоногвардійців та
матросів Балтійського флоту

Втрати

близько 300

незначна кількість

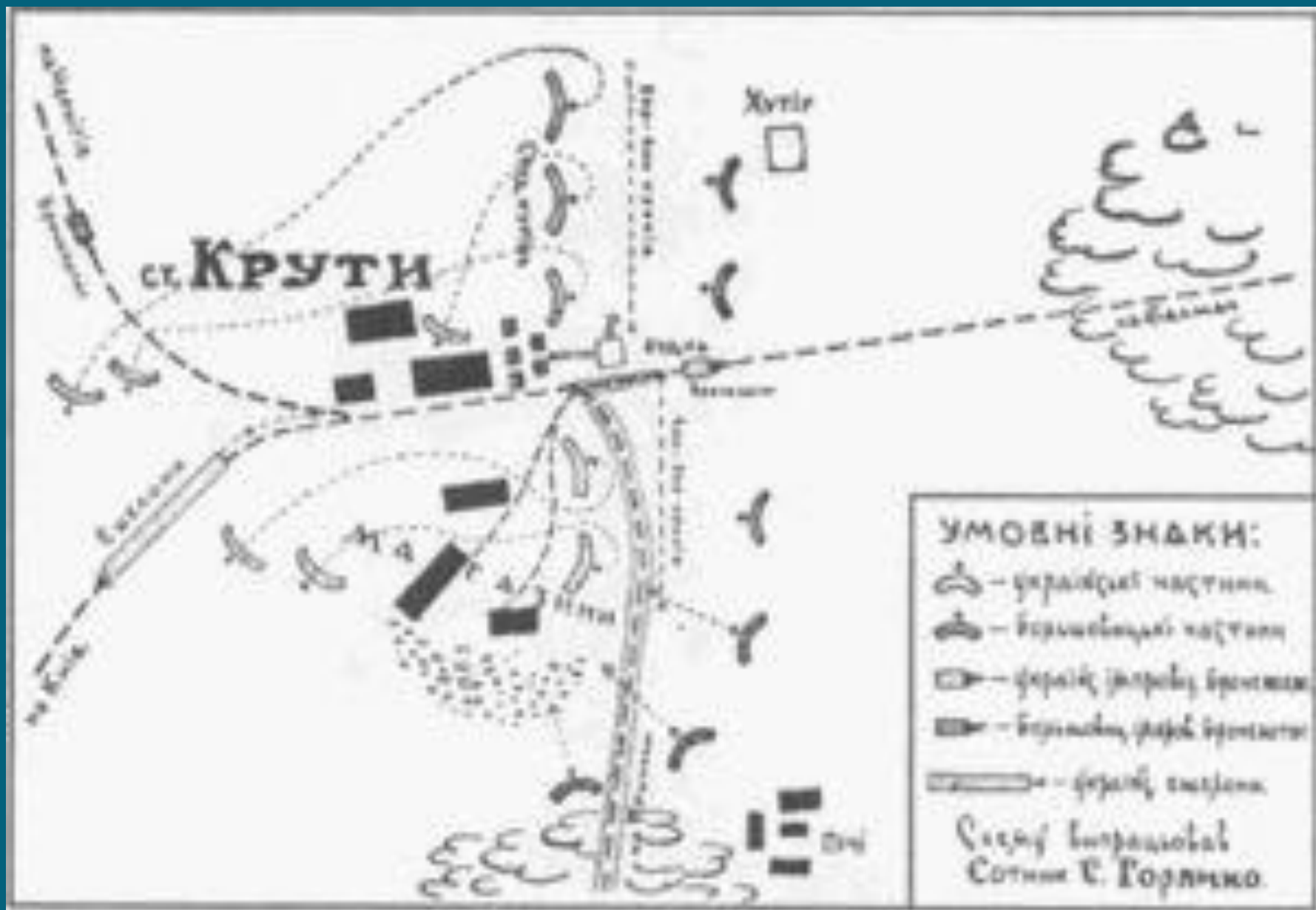
Звернення до « До українського студентства»:

(«Нова Рада» з 11 січня 1918 р.)

«Прийшов грізний час для нашої Батьківщини. Як чорна гайворонь, обсіла нашу Україну російсько-«большевицька» грабіжницька орда, котра майже щодня робила у нас нові захвати, і Україна, одрізана звідусіль, може врешті опинитись в дуже скрутному стані. В цей час Українська фракція центру Університету св. Володимира кличе студентів-українців усіх вищих шкіл негайно прийти на підмогу своєму краю і народові, одностайно ставши під прапор борців за волю України проти напасників, які хочуть придушити все, що здобуто нами довгою, тяжкою героїчною працею.

ст. КРУТІ

Хутір

УМОВНІ ЗНАКИ:

- - українські частини.
- - німецькі частини.
- - радянські танкові частини.
- - радянські піхотні частини.
- - залізниця.

Секція Інформації
Служби С. Горлицко.

«За волю України. Полеглим синам в борні під Крутами» — київський плакат 1918 року

Трагічна загибель студентського куреня під Крутами стала символом патріотизму і жертовності у боротьбі за незалежну Україну. Вже в березні 1918 року, після підписання більшовиками Брестської мирної угоди і з поверненням уряду УНР до Києва, за рішенням Центральної Ради від 19 березня 1918 року було вирішено урочисто перепоховати полеглих студентів на Аскольдовій могилі у Києві. Тіла 27 вояків-студентів було перевезено до Києва, де відбулася громадська жалоба і поховання. На церемонії виступив Михайло Грушевський, який назвав цей вчинок київської молоді героїчним. Протягом десятиліть існували різні суперечливі трактування перебігу подій і кількості загиблих — від декількох до декількох сотень. Наприклад Павло Тичина присвятив свій вірш «Пам'яті тридцяти», хоча до нашого часу збереглися тільки імена тих, хто був похований на Аскольдовій могилі:

Сотник Андрій Омельченко

Володимир Шульгин

Лука Дмитренко

Микола Лизогуб

Олександр Попович

Андріїв

Божко-Божинський

Ізидор Курик

Олександр Шерстюк

Головощук

Цижів

**Урочисте перепоховання студентів
у Києві 19 березня 1918 року**

Січень 1991 року. Перший патріотичний мітинг у Крутах

**Символічна могила і дерев'яний хрест крутян
на Аскольдовій могилі у Києві**

*Меморіал Героїв
Крут у селищі
Крути — урочисте
відкриття*

«Пам'яті тридцяти»

*На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять мучнів-українців,
Славних молодих...
На Аскольдовій могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятись
Зрадницька рука?
Квітне сонце, — грає вітер
І Дніпро-ріка...*

*На кого завзявся воїн?
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.
Павло Тичина, 1918 рік*